

κεφ. 10

Μάσκες από πηλό.
Έργα μαθητριών.

Μάσκες από
χαρτοσακούλες.
Έργα
μαθητριών.

κεφ. 10 ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

10.1 Απόκριες, μεταμφίση και παιδι

Οι απόκριες είναι μια γιορτή που απευθύνεται κυρίως στους ενήλικες. Είναι μια γιορτή με βαθιές ρίζες στην αρχαιότητα, (στις τελετές προς τιμή του θεού Διόνυσου), στη διάρκεια της οποίας οι άνθρωποι επιτρέπεται να κάνουν πολλά πράγματα, όπου τις άλλες μέρες του χρόνου ο κοινωνικός τους ρόλος και η ηθική τάξη δεν τους επιτρέπουν. Έτσι, κρυμμένος ο άνθρωπος πίσω από μία μάσκα μπορεί να βγάλει τον άλλον του εαυτό, τον κρυμμένο, αυτόν που του απαγορεύεται, αυτόν που καταπιέζεται από τα κοινωνικά στερεότυπα, χωρίς να έχει τον κίνδυνο της λογοκρισίας. Έτσι πολλές φορές παρατηρούνται και παρεκτροπές. Να σημειωθεί ότι λέγοντας μάσκα δεν εννοούμε μόνο το αντικείμενο που κρύβει το πρόσωπο, αλλά και τα ρούχα που αλλοιώνουν τη μορφή του σώματος, γιατί και αυτά μάσκα είναι (κρύβουν κάτι).

Μάσκες από εφημερίδες και κόλλα σε καλούπι από μπαλόνι. Έργα μαθητριών.

Πέρα από τα ακραία αυτά φαινόμενα, η μάσκα απελευθερώνει τον άνθρωπο από τις φοβίες, τις εντάσεις και την καταπίεση της καθημερινότητας, μέσω της απενοχοποίησης των πράξεών του, χάρη στην απόκρυψη της ταυτότητας, που προσφέρει η μεταμφίση. Έτσι, με αυτό τον τρόπο λειτουργεί και ψυχοθεραπευτικά, γιατί βοηθάει το άτομο να λυτρωθεί από τις

αγωνίες του και αυτά που τον βασανίζουν. Αυτές τις μέρες ο κόσμος ξεφαντώνει, φεύγει από τα όρια (ακόμα και αυτοί που δεν έχουν μασκαρευτεί), υπάρχει ένα γενικότερο κλίμα χαράς και ευφορίας και πολλά παιδιά παρασύρονται κι αυτά στον ξέφρενο αυτό ρυθμό, ενθουσιάζονται και διασκεδάζουν.

Παρ' όλα αυτά, τα παιδιά και – κυρίως – αυτά που βρίσκονται στην προσχολική ηλικία, δεν μπορούν να συλλάβουν το νόημα αυτής της γιορτής, γιατί έτσι κι αλλιώς ζουν σ' ένα κόσμο ανάμεσα στην πραγματικότητα και στη φαντασία. Τώρα γνωρίζουν τον κόσμο, ακόμα αντιστέκονται στα κοινωνικά στερεότυπα. Έτσι κι' αλλιώς διακατέχονται από τον εγωκεντρισμό, ο οποίος δεν τους επιτρέπει να χαλιναγωγούν τις επιθυμίες τους, εκτός αν είναι απ' τη φύση τους συνεσταλμένα ή ζουν σ' ένα απαγορευτικό περιβάλλον. Τα παιδιά, όταν θέλουν κάτι, το θέλουν τώρα και το διεκδικούν, δεν μπορούν να περιμένουν. Όσον αφορά στους διάφορους ρόλους, δε χρειάζεται να έρθουν οι απόκριες, για να τους παίξουν. Τους παίζουν καθημερινά μέσα απ' το συμβολικό παιχνίδι, το μιμητικό παιχνίδι, μέσα απ' το θεατρικό παιχνίδι. Μέσα από ποικίλες άλλες δραστηριότητες, το παιδί συνεχώς δοκιμάζει ρόλους. Τις περισσότερες φορές, χωρίς να χρειάζεται καθόλου να κρυφτεί πίσω από μια μάσκα. Σαν μάσκα χρησιμοποιεί το πρόσωπό του, με το οποίο εκφράζει κάθε φορά τις συναισθηματικές καταστάσεις που βιώνει, ο ρόλος μέσα στον οποίο έχει μπει για τις ανάγκες ενός παιχνιδιού. Χρησιμοποιεί αυθόρμητα το πρόσωπό του, τη συναισθηματική μάσκα, που είναι η πιο εύπλαστη μάσκα.

Το παιδί φορώντας τις διάφορες συναισθηματικές του μάσκες στα παιχνίδια του, δεν υποκρίνεται, (με την έννοια του ψεύδους), δοκιμάζει, ψάχνει να βρει τον εαυτό του και να τον τοποθετήσει μέσα στον κόσμο. Η διαδικασία αυτή διακατέχεται από μεγάλη σοβαρότητα και ειλικρίνεια.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της παιδικής φύσης είναι ότι επιζητά την ασφάλεια, τη συνήθεια, τη σταθερότητα, επειδή το ίδιο νιώθει αδύναμο, εξαρτημένο. Μεγάλο ρόλο για τη διασφάλιση των παραπάνω καταστάσεων παίζει η σχέση και ο δεσμός του με τα πρόσωπα που βρίσκονται γύρω του στο άμεσο αλλά και το ευρύτερο περιβάλλον του. Αν αυτή η ισορροπία διασαλευτεί για κάποιο λόγο, το παιδί χάνει την εμπιστοσύνη του, νιώθει αδύναμο, τρομάζει. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι το παιδί στηρίζεται και αναγνωρίζει πρώτα τη μορφή του προσώπου και των πραγμάτων, μπορούμε εύκολα να συμπεράνουμε ότι οι απόκριες είναι μια γιορτή που μπορεί να αφήσει τραυματικές εμπειρίες στο παιδί, αν το περιβάλλον του δε χειριστεί κατάλληλα την κατάσταση.

Η μάσκα αλλοιώνει το πρόσωπο, το παραμορφώνει και τις περισσότερες φορές του δίνει μια διάσταση υπερβολική, τρομακτική, που ενώ για τους ενήλικες είναι ένα αντικείμενο σατυρικό, κωμικό, για τα παιδιά τις περισσότερες φορές είναι ένα αντικείμενο τρομακτικό, που – κυρίως – στα μικρότερα παιδιά, προκαλεί κλάμα και πανικό και, σε ακραίες περιπτώσεις, οδηγεί σε απεγνωσμένες προσπάθειες διαφυγής από το φοβικό ερέθισμα.

Λέγοντας μάσκα εννοούμε και το μακιγιάζ αλλά και οτιδήποτε αλλοιώνει τη συνηθισμένη ανθρώπινη μορφή. Πολλοί πιστεύουν ότι οι κλόουν είναι οι αγαπημένοι των παιδιών και όμως πολλές φορές και – ιδίως στα μικρότερα παιδιά προσχολικής ηλικίας – οι κλόουν προκαλούν τρόμο, κλάμα και όχι γέλιο.

Μάσκες από γυψογάζα. Έργα μαθητριών.

Σίγουρα θα έχετε παρατηρήσει ότι στις απόκριες πολλά παιδιά δε θέλουν να μασκαρευτούν και κυρίως να φορέσουν μάσκα, παρ' όλο που πολλές φορές πιέζονται. Έτσι δημιουργούνται προβλήματα, διαπληκτισμοί και οι γονείς δεν μπορούν να καταλάβουν, γιατί το παιδί τους είναι τόσο δύστροπο και δε θέλει να διασκεδάσει σ' αυτή τη γιορτή της χαράς.

Γι' αυτό τα παιδιά δεν πρέπει να πιέζονται να μεταμφιεστούν, αν δεν το επιθυμούν, ούτε από την οικογένεια ούτε απ' τον παιδικό σταθμό. Υπάρχουν πλήθος από ευκαιρίες, για να μεταμφιεστεί το παιδί και να πάρει χίλιους ρόλους, πράγμα το οποίο και κάνει καθημερινά, εντελώς φυσιολογικά, μέσα απ' τη διαδικασία του παιχνιδιού.

Όσον αφορά την προσέγγιση της μάσκας, αυτή γίνεται μέσα από μια άλλη διαδικασία. Πρώτα θα παίξει με το πρόσωπό του, με τις εκφράσεις που αυτό μπορεί να πάρει, θα το ζωγραφίσει, μετά θα προχωρήσει στο αντικείμενο μάσκα. Το παιδί πρέπει να εξοικειωθεί με το αντικείμενο, να το παρατηρήσει, να το κατασκευάσει το ίδιο, να παίξει μαζί του σαν να ήταν ένα οποιοδήποτε άλλο αντικείμενο, π.χ. κούκλα, να το συγκρίνει και να το αντιπαραβάλλει με το ίδιο του το πρόσωπο, να το απομυθοποιήσει και μετά θα το φορέσει αυθόρμητα, επειδή το ίδιο θα το θέλει. Αν λοιπόν το παιδί αφήνεται να επιλέγει μόνο του, αν και πώς θα μεταμφιεστεί και εξοικειωθεί σιγά – σιγά με τη μάσκα, τότε σίγουρα θα χαίρεται και θα απολαμβάνει τις απόκριες.

Οι κατασκευές που θα περιγραφούν παρακάτω δεν απευθύνονται μόνο στις απόκριες, αλλά σε όλα τα καθημερινά παιχνίδια των παιδιών όπου οι μάσκες, τα καπέλα, τα ρούχα μεταμφίεσης, μπορούν να αποτελέσουν απαραίτητα ή συμπληρωματικά εξαρτήματα ή απλώς ερεθίσματα.

Για τις κατασκευές των παιδιών δεν μας ενδιαφέρουν οι τεχνικές, αλλά το πώς θα ενθαρρύνουμε το παιδί να αφεθεί να το συνεισφέρει το υλικό, η διαδικασία, το ερέθισμα, το σχήμα, το χρώμα. Γι' αυτό, του δίνουμε ερεθίσματα και το αφήνουμε να εκφραστεί μέσα από το παιχνίδι των ρόλων, να έλθει σε επαφή με τη μάσκα και να εξοικειωθεί μαζί της.

Μπορούμε να δώσουμε στο παιδί ερεθίσματα για την κατασκευή μάσκας που εκφράζει μια ιδέα μιας μάσκας – σύμβολο. Έτσι μπορούμε να φτιάξουμε ομαδικά ή ατομικά τη μάσκα της Άνοιξης ή του Χειμώνα, τη μάσκα της χαράς ή τη μάσκα του πολέμου, αλλά και της ειρήνης, γιατί σύμφωνα και με το Γ. Τσαρούχη « η μάσκα δεν είναι ανάγκη να είναι πάντα ανθρωπόμορφη» (Φωτόπουλος Δ., 1980, σελ.63).

Αφού το παιδί εξοικειωθεί με το αντικείμενο – μάσκα, αυτό που μας ενδιαφέρει και μας βοηθάει να κατανοήσουμε καλύτερα το κάθε παιδί, είναι το τι και το πώς επιλέγει να εκφραστεί μέσα απ' αυτή, γιατί η μάσκα προσπαθώντας να κρύψει, ουσιαστικά αποκαλύπτει αυτό που προσπαθούμε να κρύψουμε.

Γιατί, όταν το παιδί αρχίζει και εκφράζεται μέσα από τη μάσκα, μόνο τότε η μάσκα λειτουργεί και το λυτρώνει από εντάσεις και αναστολές, βοηθώντας το να αποβάλει ντροπές και φόβους.

«Αύριο θα βάλω κι εγώ μια μάσκα στο πρόσωπό μου.
Θα βαφτώ και θα γίνω μία τίγρης.»

10.2 Κατασκευές

Η κατασκευή των εξαρτημάτων της μεταμφίεσης ενθουσιάζει τα παιδιά και τους εξάπτει τη φαντασία, εξυπηρετώντας όλους τους στόχους των εικαστικών δραστη-

ριοτήτων. Τα υλικά τα οποία χρησιμοποιούμε για τις κατασκευές είναι συνήθως άχρηστα. Επιπλέον, χρειαζόμαστε κόλλες, μπογιές διαφόρων ειδών, κόλλες και ψαλίδια.

α) Ρούχα μεταμφίεσης. Ως ρούχα μεταμφίεσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν παλιά ρούχα που τα παιδιά θα τα διαμορφώσουν, σύμφωνα με τη φαντασία τους, κόβοντας και κολλώντας κομμάτια άλλων υφασμάτων, κορδέλες, υλικά από τη φύση κτλ.. ή βάφοντάς τα.

Πανιά διαφόρων χρωμάτων, μεγεθών και σχημάτων μπορούν να μεταμορφωθούν σε υπέροχα κοστούμια. Τούλια, πολύχρωμες γάζες, λινάτσες, βαμβακερά, φόδρες κ.ά., αφού τα δέσουμε με κόμπους και φιόγκους, μπορούν να γίνουν πλούσιες, μακριές, ή κοντές φούστες, εξωτικά σαλβάρια, περίτεχνα φορέματα, έχοντας το πλεονέκτημα ότι μπορούν ανά πάσα στιγμή να τροποποιηθούν και να αλλάξουν μορφή.

Ρούχα μεταμφίεσης από άχρηστο υλικό και παλιά μεταποιημένα ρούχα.

Οι εφημερίδες, οι σακούλες σκουπιδιών μπορεί επίσης ν' αποτελέσουν τα υλικά των κουστουμιών μας, καθώς και τα πολύχρωμα χαρτιά γκοφρέ.

Αλουμινόχαρτα, ζελατίνες και μεμβράνες κουζίνας μπορούν ν' αποτελέσουν τις πρώτες ύλες για την κατασκευή αξεσουάρ. Κορδέλες, πούλιες, υλικά από τη φύση μπορεί να διακοσμήσουν τα κοστούμια μας.

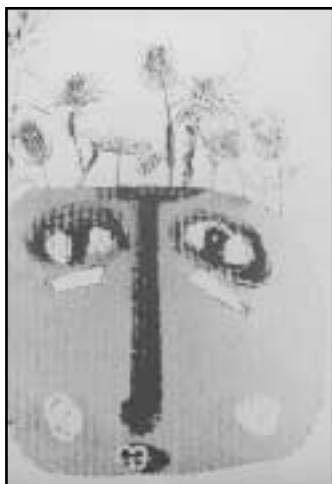
β) Μάσκες. Όπως αναφέραμε και πιο πάνω, η μάσκα είναι ένα αντικείμενο με μεγάλη δύναμη. Η δύναμή της έγκειται στο γεγονός ότι είναι ικανή αυτόματα να μας μεταμορφώνει και να μας λυτρώνει. Βασικός μας στόχος για το εργαστήρι της μάσκας είναι να εξοικειωθεί το παιδί μαζί της, έτσι ώστε να τη χρησιμοποιήσει για να εκφραστεί μέσα απ' αυτήν και όχι να τη χρησιμοποιήσει σαν διακοσμητικό αντικείμενο, που στην αρχή είναι πιθανόν να γίνει. Το θεατρικό παιχνίδι είναι μια πολύ καλή ευκαιρία, για να οδηγήσει το παιδί αυθόρμητα μέσα από κατάλληλα ερεθίσματα στη γνωριμία του με τη μάσκα, την κατασκευή της και την εξοικείωση μαζί της μέσω του αυτοσχεδιασμού. Έτσι, μέσα απ' αυτή τη διαδικασία συνειδητοποιεί πια τη σημασία της έκφρασης των συναισθημάτων μας μέσω του προσώπου.

Για την κατασκευή της μάσκας θα χρησιμοποιηθεί κυρίως άχρηστο υλικό, κόλλες, μπογιές διαφόρων ειδών, ψαλίδι. Τα παιδιά παρατηρούν το υλικό και επιλέγουν αυτό που θεωρούν κατάλληλο για να εκφραστούν, φτιάχνοντας ένα πολύ περίεργο πρόσωπο ή ζώο ή ένα φανταστικό πρόσωπο π.χ. το πρόσωπο του καλοκαιριού ή το πρόσωπο του φεγγαριού. Αφού τελειώσουν τις κατασκευές, παρατηρούν όλες τις μάσκες, τις σχολιάζουν και αρχίζουν να παίζουν μαζί τους. Τις χρησιμοποιούν, όπως θέλουν (π.χ. ένα παιδί φοράει τη μάσκα του στο πίσω μέρος του κεφαλιού και έχει δύο πρόσωπα που συνδιαλέγονται ή φοράει δύο μάσκες, μία στο πρόσωπο και μία στο κεφάλι και τα δύο πρόσωπα κάνουν διάλογο).

Η κατασκευή της μάσκας από μόνη της είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα εικαστική δραστη-

Ρούχα μεταμφίεσης και σκηνικά από άχρηστο υλικό.

Μάσκα από χαρτόνι οντουλέ του Διονύση Φωτόπουλου (Φωτόπουλος Δ., 1980).

ριότητα. Πολλοί εικαστικοί καλλιτέχνες ασχολήθηκαν με την κατασκευή μάσκας, όπως ο Γ. Τσαρούχης, Ρ. Ρίκαο κ.ά.

Τα είδη των масκών είναι πολλά. Άλλες κατασκευάζονται εύκολα και άλλες πιο δύσκολα. Ένα φύλλο εφημερίδας μπορεί να γίνει μάσκα στη στιγμή, αν ανοίξουμε δύο τρύπες, ακόμη και χωρίς διακόσμηση, το ίδιο και ένα κομμάτι αλουμινόχαρτο ή ένα πανί πανί. Οι μάσκες από ύφασμα είναι πολύ ενδιαφέρουσες, γιατί αφ' ενός είναι ένα υλικό που δε χρησιμοποιείται συχνά για την κατασκευή μάσκας, αφ' ετέρου υπάρχει μια πολύ μεγάλη ποικιλία υφών στα υφάσματα.

Μάσκα από άχρηστο υλικό.

*Μάσκες από
χάρτινα
πίατα.
Έργα
μαθητριών.*

Το χαρτόνι επίσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή μάσκας, αν κοπεί από τα παιδιά σε διάφορα περίεργα σχήματα, ανοιχτούν τρύπες και διακοσμηθεί κατάλληλα. Τα χάρτινα πιάτα έχουν ένα σχήμα στρογγυλό που μπορεί να γίνει ένα στρογγυλό πρόσωπο ανθρώπου ή ζώου, όμως μπορεί και αυτό να κοπεί, να διαμορφωθεί και αν του στερεώσουμε ένα καλαμάκι από σουβλάκι στη μία άκρη, μπορούμε να έχουμε μια μάσκα με χερούλι.

Οι χαρτοσακούλες και οι παλιές μαξιλαροθήκες είναι από μόνες τους μάσκες, αν με τη βοήθεια κάποιου άλλου βρούμε τη θέση των ματιών μας και κάνουμε δύο τρύπες. Αν μάλιστα δέσουμε τις δύο επάνω άκρες με σπάγγο, θα δούμε ότι σχηματίζονται δύο όρθια αυτιά,

Μάσκες από χάρτινα πιάτα. Έργα μαθητριών.

οπότε, ανάλογα με τι ζώο μας θυμίζουν συνειχίζουμε τη μάσκα μας. Εντυπωσιακές και πρωτότυπες μάσκες μπορούμε να φτιάξουμε διακοσμώντας παλιούς σκελετούς γυαλιών ή παλιά γυαλιά ηλίου.

Για να φτιάξουν τα παιδιά μάσκες που μπαίνει όλο το κεφάλι μέσα, όπως οι προηγούμενες, μπορούν να χρησιμοποιήσουν και χαρτονένιες κούτες, που με τη βοήθεια του/της βρεφονηπιοκόμου θα ανοίξουν τρύπες και μετά θα τη διακοσμήσουν με ζωγραφική, τύπωμα ή κολλάζ. Μια πιο δύσκολη κατασκευή είναι αυτή της μάσκας από λουρίδες εφημερίδας και ατλακόλ ή αλευρόκολλα. Αυτή η κατασκευή είναι κατάλληλη για τα μεγάλα παιδιά προσχολικής ηλικίας, τα οποία ο/η βρεφονηπιοκόμος τα βοηθάει, όπου χρειάζεται, π.χ. στο κόψιμο των ματιών.

Φουσκώνουμε ένα μπαλόνι το οποίο θα αποτελέσει το καλούπι για τη μάσκα μας. Δεν το φουσκώνουμε πάρα πολύ, γιατί θα σκάσει. Κόβουμε σε λουρίδες ως τη μέση περίπου ένα ρολό από χαρτί υγείας ή κουζίνας, ανοίγουμε τις λουρίδες, προσαρμόζουμε το κάτω μέρος του μπαλονιού στερεώνοντάς το με χαρτοταινία και το τοποθετούμε μέσα σ' ένα αρκετά μεγάλο γυάλινο βάζο, για να στέκεται και να μπορέσουμε να δουλέψουμε άνετα. Σκίζουμε τις εφημερίδες, με το χέρι, σε μεσαίου μεγέθους λουρίδες, τις βουτάμε σε αραι-

ωμένη ατλακόλ ή αλευρόκολλα και τις κολλάμε στο μπαλόνι τη μία κολλητά στην άλλη, ώστε να μη μένουν κενά, καλύπτοντας τα 2/3 περίπου του μπαλονιού. Επαναλαμβάνουμε τη διαδικασία μέχρι το μπαλόνι να έχει καλυφθεί με 4 – 5 στρώσεις εφημερίδας. Το αφήνουμε να στεγνώσει. Αφού η μάσκα μας έχει στεγνώσει και σκληρύνει, σκάμε το μπαλόνι και το αφαιρούμε. Αφαιρούμε το ρολό και στρώνουμε το σχήμα της μάσκας, ψαλιδίζοντας γύρω γύρω ό,τι δε μας χρειάζεται. Τσαλακώνουμε ένα κομμάτι εφημερίδας σε ότι σχήμα και μέγεθος θέλουμε, για να φτιάξουμε τη μύτη της μάσκας, την οποία στερεώνουμε στη μάσκα με χαρτοταινία και από πάνω την καλύπτουμε με 4 – 5 στρώσεις εφημερίδας βουτηγμένης σε ατλακόλ, έτσι ώστε να στερεωθεί γερά πάνω στη μάσκα. Αφού στεγνώσει, κόβουμε με μαχαίρι τα μάτια και το στόμα, τη βάφουμε με πλαστικό χρώμα ή τέμπερα ή ακρυλικά και κολλάμε και μαλλιά ή άλλα αξεσουάρ. Στο τέλος,

«Μάσκα –σύμβολο» από χαρτοσακούλα.

Εργαστήρι μάσκας από εφημερίδες και κόλλα.

μπορούμε να την περάσουμε με βερνίκι ματ ή γυαλιστερό. Δεν ξεχνάμε να κάνουμε δύο τρύπες στα πλάγια για να περάσουμε λάστιχο ή κορδέλα.

Για να βγουν πιο ζωντανά τα χρώματα, πριν βάψουμε τη μάσκα την περνάμε με ένα χέρι λευκό χρώμα. Αν θέλουμε να προσθέσουμε στη μάσκα μας όγκους, όπως μάγουλα, πηγούνι, φρύδια κτλ., ακολουθούμε την ίδια διαδικασία κατασκευής της μύτης. Μια άλλη εναλλακτική λύση είναι η χρήση χαρτοπολτού.

Μια άλλη μάσκα, που γίνεται γρήγορα και αρέσει κυρίως στα μεγαλύτερα παιδιά, είναι η μάσκα με γυψόγαζα.

*Μάσκα από εφημερίδες και κόλλα
(πριν και μετά τη διακόσμηση με άχρηστο υλικό).*

κομμάτι γυψόγαζας μέσα σ' ένα λεκανάκι με νερό και καλύπτουμε όλο το πρόσωπο, αφήνοντας ελεύθερα τα μάτια σε κάποια απόσταση, το στόμα και το κάτω μέρος της μύτης, τοποθετώντας το ένα κομμάτι της γυψόγαζας δίπλα στο άλλο, χωρίς ν' αφήνουμε κενά. Επαναλαμβάνουμε τη διαδικασία τρεις φορές. Αφήνουμε δέκα λεπτά τη μάσκα στο πρόσωπο να στεγνώσει και μετά την τραβάμε να ξεκολλήσει. Τα παιδιά ενθουσιάζονται συνήθως μ' αυτή τη μάσκα, γιατί βλέπουν το πρόσωπό τους. Μετά τη βάρυνση και τη διακοσμούν. Η διακόσμηση γίνεται με άχρηστο υλικό, όπως υλικό από τη φύση, χάντρες, πούλιες κτλ. Εάν κάποιο παιδί δε θέλει να φτιάξει τέτοια μάσκα ή οποιαδήποτε άλλη, ασφαλώς δεν το πιέζουμε. Είναι αυτονόητο ότι για κάθε κατασκευή απ' αυτές που αναφέραμε ο πιο κατάλληλος να κρίνει αν ταιριάζει στην ομάδα της τάξης του και το πότε είναι η κατάλληλη στιγμή να την προτείνει είναι ο/η παιδαγωγός της τάξης.

Είναι πολύ σημαντικό και δεν πρέπει να το ξεχνάμε ότι δε δίνουμε στα παιδιά έτοιμα πατρόν για μάσκες, αλλά τα αφήνουμε να δώσουν στη μάσκα τους το σχήμα που επιθυμούν.

Η γυψόγαζα είναι γάζα βουτηγμένη σε γύψο και τυλιγμένη σε ρολό. Κυκλοφορεί σε διάφορα μεγέθη και πωλείται στα φαρμακεία. Τα παιδιά ενθουσιάζονται με αυτή τη μάσκα, γιατί αποτυπώνεται σ' αυτήν το πρόσωπό τους και μπορεί να την κάνει το ένα παιδί στο άλλο με την επιτήρηση του/της βρεφονηπιοκόμου.

Κόβουμε τη γυψόγαζα σε κομμάτια. Βάζουμε βαζελίνη στο πρόσωπο του παιδιού, του οποίου πρόκειται να πάρουμε το αποτύπωμα, για να μη κολλήσει η γυψόγαζα και να αφαιρεθεί εύκολα η μάσκα. Βουτάμε ένα – ένα

*Εργαστήρι μάσκας από γυψόγαζα στην αυλή του σχολείου.
«Σήμερα για ποικιλία βγήκαμε στην αυλή και στήσαμε
το εργαστήρι μάσκας»*

γ) **Καπέλα.** Τα καπέλα είναι συνήθως το αγαπημένο αξεσουάρ των παιδιών. Καπέλα μπορούμε να φτιάξουμε από άχρηστο υλικό εξ ολοκλήρου ή να τροποποιήσουμε κάποιο παλιό καπέλο.

Θα δούμε, πολλές φορές, μικρά παιδιά να πιάνουν ένα χαρτί, να το τσαλακώνουν, να το περιεργάζονται και μετά να το βάζουν στο κεφάλι τους. Η αλήθεια είναι ότι οι δυνατότη-

τες που μας παρέχει το χαρτί που τσαλακώνει, σκίζεται, παίρνει διάφορα σχήματα ή διπλώνει, το κάνει ένα πολύ γοητευτικό υλικό.

Με εφημερίδες μπορούμε να φτιάξουμε διάφορα πρωτότυπα καπέλα, εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες που μας παρέχει. Έτσι μπορούμε να φτιάξουμε το καπέλο του ψαρά, διπλώνοντας το χαρτί με τον ίδιο τρόπο που φτιάχνουμε βαρκάκια, το καπέλο της μάγισσας, φτιάχνοντας ένα χωνί από εφημερίδα και ισιώνοντας με ψαλίδι το κάτω μέρος. Περίεργα σκουφιά φτιάχνουμε τσαλακώνοντας μια εφημερίδα. Η εφημερίδα χρησιμοποιείται και για τη δημιουργία όγκων, όπου είναι απαραίτητα στοιχεία κάποιων καπέλων, όπως ο γείσος που στεφανώνει το χωνί στο καπέλο του «μάγου απ' την Ανατολή»

Με χαρτί κανσόν ή οντουλέ μπορούμε να φτιάξουμε πολύ εύκολα και γρήγορα τα καπέλα των Ινδιάνων. Κόβουμε μια μακριά και σχετικά φαρδιά λουρίδα από χαρτόνι οντουλέ ή κανσόν. Βάφουμε και διακοσμούμε τη λουρίδα με διάφορα σχήματα ή γραμμές ή κολλάμε κουμπιά διαφόρων ειδών ή άλλα αντικείμενα δημιουργώντας μοτίβα.

Φτιάχνουμε φτερά από χαρτί κομμένο σε κατάλληλο σχήμα ψαλιδίζοντας τις εξωτερικές του πλευρές. Για να στερεωθεί το τσακίζουμε στη μέση και κολλάμε ένα καλαμάκι από σουβλάκι έτσι, ώστε να περισσεύει η μία του άκρη. Τοποθετούμε το φτερό σε μια τρύπα του οντουλέ, προσαρμόζουμε τη λουρίδα στο κεφάλι και τη στερεώνουμε με συρραπτικό, αφήνοντας ένα κομμάτι

Αποκριάτικα καπέλα

**Καπέλο
μάγου
υπό
κατασκευή.**

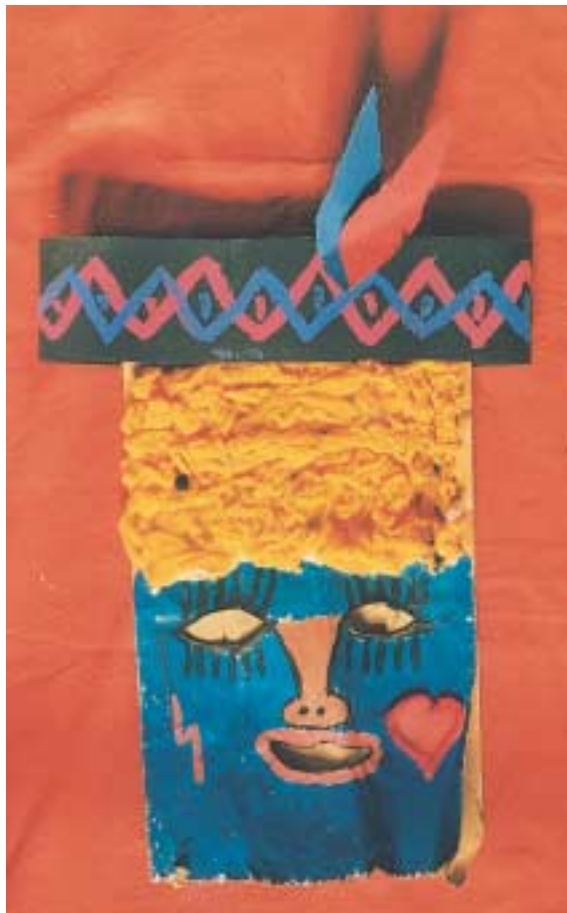
λουρίδας να περισσεύει. Φτιάχνουμε όσα φτερά θέλουμε, αλλά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και φτερά από ξεσκονιστήριο. Στη λουρίδα από κανσόν στερεώνουμε τα φτερά με συρραπτικό.

Με χαρτόνια φτιάχνουμε το καπέλο της μάγισσας αλλά και του κινέζου. Εάν κόψουμε έναν κύκλο σε χαρτόνι και ψαλιδίσουμε μια ακτίνα του μπορούμε να καλύψουμε τη μία πλευρά του κύκλου με την άλλη και να τις συρράψουμε. Το καπέλο μπορεί να διακοσμηθεί με συρματάκια πίπας, μαλλιά πλεξίματος, χαρτιά γκοφρέ κτλ.

Για να φτιάξουμε το καπέλο του μάγειρα, κόβουμε μια λουρίδα από χαρτόνι κανσόν, τη λυγίζουμε φτιάχνοντας ένα κύκλο, τον οποίο και κλείνουμε, χρησιμοποιώντας συρραπτικό ή κόλλα. Μετά κόβουμε ένα αρκετά μεγάλο κομμάτι χαρτί γκοφρέ και το σουρώνουμε συρράπτοντάς το γύρω από το χαρτονένιο κύκλο έτσι, ώστε να καλυφθεί η πάνω πλευρά του.

Παλιά καπέλα τα διαμορφώνουμε μαδώντας τα, ψαλιδίζοντάς τα, κολλώντας ξερά λουλούδια, καρπούς, ξερά χόρτα, κορδέλες, τούλια κτλ.

Μια εντυπωσιακή περούκα μπορούν να φτιάξουν τα μεγαλύτερα παιδιά με την τεχνική του μπαλονιού που περιγράψαμε παραπάνω. Καλύπτουμε την πάνω πλευρά του μπαλονιού με τρεις στρώσεις εφημερίδας βουτηγμένης στην ατλακόλ. Κόβουμε μαλλιά πλεξίματος, υφασμάτινες κορδέλες και ξυλοκορδέλες και τα κολλάμε λίγα λίγα πάνω στη βάση που φτιάξαμε, καλύπτοντας με τα κομμάτια εφημερίδας μουλιασμένα στην κόλλα. Αφήνουμε την περούκα να στεγνώσει και μετά κουρεύουμε, χτενίζουμε και τη φοράμε.

*Μάσκα από χαρτοσακούλα και
καπέλο ινδιάνου*

*Περούκες από εφημερίδα, κόλα και μαλλί
σε καλούπι από μπαλόνι.*

Εργαστήρι περούκας.

Στο κεφάλαιο αυτό έγινε η περιγραφή κάποιων κατασκευών, όμως **οι πιο πετυχημένες κατασκευές γίνονται έχοντας βοηθό όχι συνταγές αλλά τη φαντασία σου.**

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Οι απόκριες είναι μια γιορτή με βαθιές ρίζες στην αρχαιότητα. Απευθύνεται κυρίως στους ενήλικες, οι οποίοι στη διάρκειά της επιτρέπεται να συμπεριφερθούν πιο χαλαρά, χωρίς καταπίεση και λογοκρισία, καθώς είναι κρυμμένοι πίσω από τη μάσκα.

Για τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας, που βρίσκονται στο στάδιο του εγωκεντρισμού και δε μπορούν να χαλιναγωγούν τις επιθυμίες τους, η γιορτή δεν μπορεί να έχει το ίδιο νόημα. Τα παιδιά παίζουν καθημερινά διάφορους ρόλους μέσα από το συμβολικό, μιμητικό, και θεατρικό παιχνίδι, χρησιμοποιώντας αυθόρμητα το πρόσωπό τους, χωρίς να υποκρίνονται, με την έννοια του ψεύδους. Ένα άλλο χαρακτηριστικό των παιδιών αυτής της ηλικίας είναι η ανάγκη για ασφάλεια και σταθερότητα, που τους παρέχει ο δεσμός με διάφορα πρόσωπα του περιβάλλοντός τους. Όταν τα πρόσωπα αυτά, εξαιτίας του μασκαρέματός τους παραμορφωθούν, πολλά παιδιά πανικοβάλλονται, επειδή αυτά δεν τους είναι πια οικεία.

Ο/η παιδαγωγός πρέπει να προσέχει, ώστε να προφυλάσσει τα παιδιά από τέτοιες εμπειρίες. Επίσης, δεν πρέπει να πιέζει τα παιδιά που δεν επιθυμούν να μεταμφιεστούν.

Η προσέγγιση της μάσκας από τα παιδιά γίνεται μέσα από διαφορετική διαδικασία. Τα παιδιά πρώτα θα παίξουν με το πρόσωπό τους και τις εκφράσεις που

αυτό μπορεί να πάρει, θα το ζωγραφίσουν και μετά θα πλησιάσουν το αντικείμενο – μάσκα. Αρχικά θα το παρατηρήσουν και στη συνέχεια, αφού εξοικειωθούν μαζί του, θα το κατασκευάσουν, θα παίξουν μαζί του, όπως με κάθε αντικείμενο, θα το απομυθοποιήσουν και τελικά θα το φορέσουν, επειδή τα ίδια το θέλουν.

Όσον αφορά στις αποκριάτικες κατασκευές αφήνουμε τα παιδιά να δημιουργήσουν ελεύθερα, με όποια τεχνική θα επιλέξουν, δίνοντάς τους πάντα τα κατάλληλα ερεθίσματα και ποικιλία υλικών.

Μάσκες από χαρτοσακούλα.

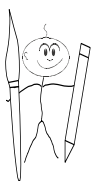

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να εξηγήσεις τον τρόπο με τον οποίο επιδρά η μεταμφίεση και ιδιαίτερα η μάσκα στο συναισθηματικό κόσμο των παιδιών προσχολικής ηλικίας.
2. Να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε σε φέρουμε σε επαφή τα παιδιά προσχολικής ηλικίας με τη μάσκα.
3. Ποιο υλικό θα πρότεινες στα παιδιά για την κατασκευή των πρώτων масκών τους;

Προτεινόμενες εργασίες

1. α) Να κατασκευάσεις μια μάσκα από χαρτοσακούλα και άχρηστα υλικά της επιλογής σου. Με αφορμή τη μάσκα που δημιούργησες, πλάσε και παρουσίασε ένα μικρό δρώμενο, σύμφωνα με το οποίο διαγράφεται ο τύπος της μάσκας σου.
β) Να συγκροτήσετε ομάδες των τεσσάρων ατόμων και να παρουσιάσετε φορώντας τις μάσκες σας, αυτοσχεδιαστικό θεατρικό δρώμενο, εμπνευσμένο από τους τύπους των масκών σας.
2. Να κατασκευάσεις μια μάσκα «σύμβολο», με όποια τεχνική θέλεις και να την παρουσιάσεις.
3. Να συγκροτήσετε ομάδες των τεσσάρων ατόμων και να κατασκευάσετε μια ομαδική μάσκα «σύμβολο».
4. Να κατασκευάσεις μια αυτοσχέδια μάσκα από χαρτί εφημερίδας και μία από ύφασμα.
5. Να κατασκευάσεις πρωτότυπα ρούχα μεταμφίεσης και καπέλα χρησιμοποιώντας άχρηστα υλικά της επιλογής σου.
6. Να οργανώσεις μαζί με το/τη συμμαθητή/τρια σου στο βρεφονηπιακό σταθμό όπου κάνετε πρακτική άσκηση εργαστήριο μάσκας και καπέλου και να τα χρησιμοποιήσετε για ένα θεατρικό παιχνίδι. Να καταγράψετε τις παρατηρήσεις σας.

Χαρταετός. Έργο μαθήτριας.